

Praktična javna politika

Modeli podrške razvoju preduzetništva mladih u Nišu - neophodnost uvođenja preduzetništva u obrazovni sistem i modela finansijske podrške

Sažetak

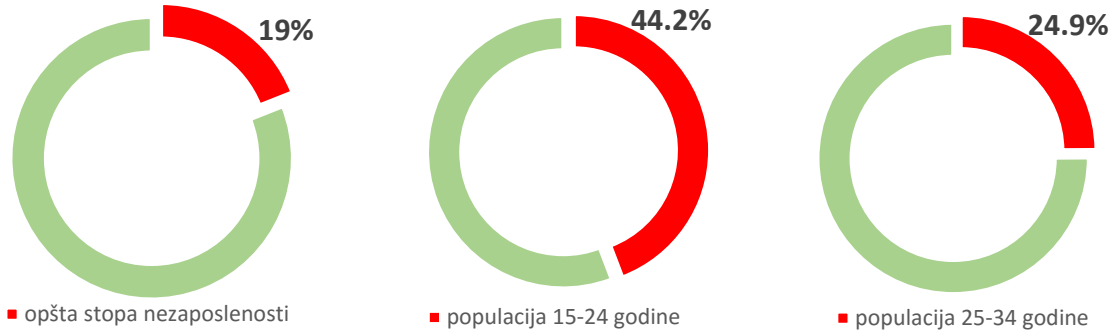
Politike koje bi uticale na razvoj mehanizama finansiranja za preduzetnike, motivisanje mladih da se bave preduzetništvom i unapređenje njihovog znanja o preduzetništvu i pokretanju sopstvenog biznisa, kao i na razvoj preduzetničke kulture u Srbiji, predstavljaju kombinaciju politika koje bi mogle da dovedu do ubrzavanja procesa ekonomskog razvoja, uključujući stvaranje radnih mesta, povećanje dohotka, uvođenje inovacija i kreiranje ekonomije zasnovane na znanju.

Stope rasta srpske ekonomije su niske ili negativne još od 2008. godine, uz uočavanje većeg broja negativnih ekonomskih faktora. Neophodne strukturne reforme i prilagođavanja odlažu se dugi niz godina, a određeni pomaci desili su se tek od 2014. Pristup mehanizmima finansiranja i kapitalu veoma je ograničen, posebno za sektor malih i srednjih preduzeća i preduzetnika.

Obrazovni sistem koji treba da proizvodi konkurentne i osposobljene kadrove za privredu nije u pravoj funkciji. Stavovi, vrednosti i praksa u vezi sa preduzetništvom ograničavajući su faktor, a odnos prema preduzetništvu je generalno negativan. Prvi put se država u 2016. godini strateški fokusira na razvoj preduzetništva i ovu godinu proglašava „Godinom preduzetništva“.

Nezaposlenost mladih u Srbiji je veliki problem. Opšta stopa nezaposlenosti se povećala u odnosu na poslednji kvartal 2015. godine i sada iznosi 19%, a u populaciji od 15 do 24 godine je izuzetno visoka i iznosi 44,2%.

Prikaz: Stopa nezaposlenosti u Srbiji u prvom kvartalu 2016. godine

Ovaj dokument se osvrće na postojeće politike i probleme, i daje preporuke za uvođenje mera koje mogu da imaju pozitivne efekte na razvoj, u tri ključne oblasti:

1. Odnos obrazovnog sistema i preduzetništva
2. Dostupnost finansija i pristup kapitalu – razvoj alternativnih modela finansiranja preduzetništva
3. Razvoj preduzetničke kulture i mehanizama za podršku preduzetničkom ekosistemu, koji se odnosi na potrebu za kolektivnim i sistemskim delovanjem u cilju podsticanja i razvoja preduzetništva.

Dokumentom će se definisati konkretne preporuke i modeli za unapređenje preduzetništva na lokalnom nivou, sa posebnim osvrtom na programe preduzetničkog obrazovanja tokom formalnog školovanja na svim obrazovnim nivoima.

Na osnovu podataka i analize trenutne situacije došli smo do zaključka da je neophodno formirati Fond za finansiranje preduzetničkih inicijativa, koji će pored konkretne finansijske podrške imati i savetodavnu ulogu u proceni tržišnih potreba i mogućnosti.

Zaključci i preporuke

Osnovna preporuka je formiranje preduzetničkog ekosistema Grada Niša koji će delovati u cilju podsticanja i razvoja preduzetništva. Preduzetnički ekosistem sačinjavaju svi oni koji doprinose razvoju preduzetništva, organizujući inicijative koje će podsticati ljude da se bave

preduzetništvom ili povećati šanse za uspeh preduzetnika. Elementi tog ekosistema su pojedinci, organizacije, institucije, koje imaju zajednički cilj da razvijaju preduzetništvo. Deo tog ekosistema su naravno i sami preduzetnici.

Retko se dešava da se preduzetnički duh i start-up kultura razvijaju delovanjem samo jednog subjekta. Naprotiv, potrebno je sadejstvo velikog broj učesnika. Lista učesnika nije ograničena i svi su dobrodošli.

Ovim dokumentom se preporučuju tri ključne mere za unapređenje preduzetničke kulture i zajednice Grada Niša:

1. Sinergija akademske zajednice, poslovne zajednice i organa lokalne samouprave.
2. Kreiranje ekosistema kao skupa svih zainteresovanih institucionalnih stejkholdera, pojedinaca, profesionalaca i inicijativa (organizacija civilnog društva, poslovnih asocijacija, inicijativa međunarodne saradnje, obrazovnih programa, formalnih i neformalnih profesionalnih grupacija).
3. Osnivanje Fonda za finansiranje preduzetničkih inicijativa kao direktne finansijske podrške inovativnim preduzetničkim idejama.

Neophodno je u formalni proces obrazovanja uvesti preduzetništvo kao opcioni predmet, sekciju, dodatnu nastavu, kako bi mladi ljudi najpre stekli znanja o preduzetništvu, koje će kasnije primeniti u procesu obavljanja prakse u poslovnoj zajednici i organima lokalne samouprave oblikovati u neophodne veštine. Na taj način dobijamo mlade ljude za koje je verovatnije da će se nakon procesa formalnog obrazovanja opredeliti za bavljenje preduzetništvom, odnosno da osnivaju sopstveni biznis.

Dakle, **prva mera** bi bila organizovano uvođenje predmeta preduzetništvo u srednje, više škole i fakultete, posebno u obrazovne programe koji se tiču savremenih tehnologija, poput elektrotehnike, mašinstva, računarskih nauka i sl. Ali ne manje važno je uključiti u preduzetničku edukaciju i druge obrazovne profile poput društveno-humanističkih nauka, za koje su radna mesta na tržištu rada deficitarna.

Kreiranje preduzetničkog ekosistema, kao **druge mere**, je važna dimenzija za rešenje problema, jer predstavlja sistemski pristup poslovanju i samozapošljavanju. Formiranje ekosistema je u skladu sa merom iz Akcionog plana održivog razvoja Grada Niša 2015-2020. kojom se predviđa umrežavanje svih stejkholdera. U ovom koraku naročito je važna podrška lokalnih donosilaca odluka, jer su se do sada ovakvi ekosistemi u razvoju preduzetničke kulture i preduzetničkih poduhvata, oslanjali na malobrojne partnere, uglavnom iz donatorske zajednice.

Treća mera je osnivanje Fonda za finansiranje preduzetničkih inicijativa, od strane preduzetničkog ekosistema, sa ciljem povećanja dostupnosti finansijama za pokretanje ili unapređenje sopstvenog biznisa. Članice preduzetničkog ekosistema bi u skladu sa svojom delatnošću vršiti savetodavnu, analitičku, evaluacionu i dr. ulogu u proceni tržišnih potreba i mogućnosti, kako bi se povećala preduzetnička zajednica Grada Niša i njena efikasnost.

Imajući u vidu, da se Akcionim planom održivog razvoja Grada Niša, u strateškom pravcu 2, specifičnom cilju 2.1.1 predviđa uspostavljanje razvojnog fonda Grada za finansiranje preduzetništva i regionalnog garancijskog fonda, treća mera je i obaveza lokalne samouprave Grada Niša.

Efikasno sprovođenje svih navedenih mera neminovno će dovesti do razvoja preduzetničke kulture, promocije preduzetničkih vrednosti, a najvažnije, većeg broja preduzetničkih biznisa koji će svojim poslovanjem unaprediti ekonomiju zajednice u celini.